

ЧАСОПІСЬ
для
руських родин.
Виходить щодня
кromi днів по
неділіах і святах.

Редакція і адмі-
ністрація в Чер-
нівцях ул. Пе-
тровича ч. 2.
Передплата
10 зл.

БУКОВИНА

Старі грішники.

Пишуть нам зі Львова:

Відомо з казки, що коли баба скричала на вовка, що заглядав з перелазу за єї телятим, уражений вовк жалувався, що через бабине теля — порядному чоловікові — уже навіть спокійно й до города подивити ся не дадуть! Відомо ж се, що деякі „порядні“ люди, коли не мають що відповісти на закиди, радять собі говорячи: „Порядний чоловік преці на таке не відповідає!“ Потрохи в першій, потрохи в другій ситуації сих „порядних“ людей опинився старий народовецький, сконсолідований грішник, львівське „Дѣло“. Попсвятивши статії „Буковини“ п. з. „Консолідація чи прострація“ трохи не цілу першу колюмну суботнішого числа, замічає „Дѣло“ під конець сеї відповіди, що порядні люди властиво на такі закиди „не відповідають“. Отже як властиво? виходити хиба, що „Дѣло“ після свого власного призначення в пепорядним органом порядних людей. *Wart Pac pałaca, a pałac Paca* — се справдізна рутенська мізерія наших сконсолідованих народовців!

І так добавило „Дѣло“ в загаданії статії „Буковини“ денунціацію на товариство ім. Шевченка. Поняття денунціації у нас не розуміють. Денунціація се тайний злобний донос про справу не призначена для ширшої публики. Тайного доносу в „Буковині“ не було, бо доносів не друкують в газеті. Сама справа була призначена для ширшої публики — отже мож-

на про неї прилюдно говорити. На підставі досвіду знаємо, що москофіли всяким успіхам консолідації з народовцями надають відтак своє освітлене. І так н. пр. хто читав коментарі „Галичанина“ до масової депутатії, той, хиба сліпий був, щоб не добавив явного наміру понизити авторитет цісаря в очах народу. На другий рік припадає ювілей цісарський — а рівночасно ювілей невільничий, знесене панщини, і ніби відродження галицької Руси. Москвофіли тим ювілеям, коли вже не під час святковання, то по ювілеях зовсім певно нададуть ціху демонстрації. А та демонстрація ніколи не буде мати на цілі піднесене духа народу, тільки ширене дальніє десперациі. Хто не бере фактів з одного лиши дня на увагу, а возьме їх в історичній звязі з попередніми, той у поступках москофілів добачить зовсім ясну методу використування кождої хвилини для використання зневіри в народ. Народовці не мають найменшого інтересу помагати їм при тім. Тому ми почуваємося до обовязку остерігати хочби і само товариство ім. Шевченка, котре в остатніх часах мало чайже добру нагоду пересвідчити ся, що нам залежить на його розвою, — перед спілкою з москофілами. На товариство, котре ми перед нівроком так боронили чайже тепер „доносити“ не будемо.

Ми зовсім не користувались якимись довірочними інформаціями, на пр. яко запрошенні гості з якогось бенкету, — про порушену нами справу говорить же ся голосно в широких кружках у Львові! Ми не назвали нікого по імену, а вже найменше якогось свого товариша по званню,

і т. д., і т. д. Нарушувати її ломити статути, воювати денунціаціями та прямо пільтками і то чи против чужих чи її самих „своїх“, однаково, чи против Барвінського, чи К. Левицького, чи Цеглинського, і т. і. — се у нас уміють далеко-далеко ліпше від „Буковини“ як раз сї люди, що нераз самі дуже то ніби нарікають на нарушувані законів правителством і Поляками...

„Дѣло“ твердить даліше, що відомий галицький сконсолідований комітет виборчий умисно не запросив до участі в т. зв. ювілеях політичних товариств, і тому сї ювілеї не будуть мати політичного значення. Що ж — ми можемо безпечно зреци ся тут з нашої сторони відповіді.

Щож ще замітного знаходимо в довгих виводах „Дѣла“? „Дѣло“ повтаряє деякі аргументи, що їх ужилу уже й попередно, бо видно дуже они ему подобаються: повтаряє іменно, що капани наші уже тепер не є агресивні, повтаряє і се, що як-раз теперішні народовецькі консолідатори колись-то ніби дуже воювали з москофілами, і то тогди, коли се воюване було найнебезпечніше! Цікаво! Про меньшу агресивність капапів, при цілковитій безпамятній прострації народовців і говорити шкода: дякуючи як раз сїй прострації капани в загарбаніх ними народних інституціях наших нині безпечнійші як коли. На провінції-же всюди тон надають москофільські платні агенти — а коли „Дѣло“ на старість і не довиджує її відіти не хоче, то ми причини сего також уже подали. Хто раз спустив ся — замісь на власну працю — на саму агіта-

4) Буковинська Русь.
Культурно історичний образок.
Написав
др. Ст. Смаль-Стоцький.

(Дальше.)

може і прикро нам, що австрійські енергети видають таке сумне свідоцтво культурне для Буковинців, але не говорить з них злоба або пересада; — інаніше на Буковині тоді бути не могло, Австрія не застала прецінь тут властивої одної школи. Правда, були школи в Радивицях (владича) і в Сучаві (митрополича), як се ми напевно знаємо про р. 1777, були школи і по селах, як і про се ми довідуєм ся із донесення Чоремошского протопопа з дня 13-го червня 1788¹⁾, але ті школи ледви чи заслугують на ім'я школ. В них учили на церковних книгах читати, дещо писати, рахувати і сльову церковного. Служили вони головно на те, аби сплатити достарчти кандидатів до стану духовного²⁾, а походили здає ся з часів князя Константина Маврокордата, котрий наказав, аби не висвячувати таких людей на священиків, що не

вміють читати і писати.¹⁾ Найкраща з них була ще здається монастирська школа в Путні, а яка там була наука, про се довідуєм ся припадково із съвідоцтва, виставленого 1-го квітня 1788 ігуменом сего монастиря Георгієві Балушескулові (пізнішому владиці бувовинському), що він „від свого 5-го до 12-го року учив ся там часослова, псалтирі, онтоіха, молдавського і руського (!) катехизму, писати листи по волоєски, сльовати після грецького напіву, граматики, землеписи після книжки Буфіе, переложеної владикою Амфілохієм, реторики, про ехізму церковну із книги „Камень преткновенія“, листу архієп. Євгенія, історії перковної від початків християнства аж до 9-го віку і до синоду флерентийського після Євсея і інших історій, наконець скороченої Платонської теології.²⁾ В Сучаві учили ще також грецькою мовою, але високого образовання, такого образовання, яке пр. подавала свого часу київська академія, не подавали, як бачимо, тієї школи. Правда, кождий съвіщник був обовязаний платити річно 4 зл. на школу епис. Радовецькому, котрий віддавав щоденну суму разом з 1650 зл. митрополитові до Яс, та з них грошей не мала Буковина жадної кошти.

Панів буковинських або молдавських що до освіті зовсім не можна порівнювати з панами

в Польщі (в Галичині), де були висі школи, академії, і де наука подавала ся цілком на європейський лад. Один боярин Балаш, що зізваний „der Landessprache“, ще і мову латинську, німецьку і французьку і посідав якесь науку. Також і духовенство руске в Галичині, хоть як було підупало, все-ж таки стояло висше свою освітою, після духовенства буковинське і молдавське, котре ледви уміло читати церковні книги; писати не всі съвіщеники знали, хиба настоїтелей, таї то пр. вікарій митрополита і ігумен монастиря в Св. Іллі, Макарій, не умів ні писати ні читати¹⁾. Монастирі буковинські не заходилися коло просвітіти так, як пр. Василіані рускі.

Низкий степень освіті вищих слоїв суспільності, недостаток всякого змагання в тім напрямі вливали лиху на низькі верстви, і загальна темнота залягала цілій край. Не диво проте, коли ось як характеризують тодішню культуру на Буковині епер. Сілені і Енценберг: „Съвіщеники і мужики віддають ся пісніству²⁾ а се довоють їх до бійни. Злодійство у них рід звичайна і взагалі подобають Буковинці більше на

¹⁾ Ziegler: Gesch. Bilder I. 53.

²⁾ Горіаки достарчали Буковинцям Україну. „Die Bukowina versieht sich mit Branntwein aus der Ukraine“ — цитує Енценберг. Назва „Україна“ була тоді утерта і занана. Ziegler: Gesch. Bilder I. 95.

цию, то сей мусить розлучливо держати ся кацапського хвоста. А агітация йде, бо ру- бель котить ся далеко й широко, почавши від відомого кацапського рольничо-кредито- вого заведення, паломників та їх платних приятелів шпіонів (гл. процес Бартмана і приятеля п. Маркова — Ванічка), а скінчивши на бідній унітській молодежі, що дякуючи „опіці“ скосолідованих старших „патріотів“ за стала місячну заплату з відомого жерела сьпиває у львівській православній церкві.

І коли-то, ті хвалені „Дъломъ“ консолідатори так дуже „воювали“ з московофілами? Чи може тогди, коли перервали в самім-же „Дѣлѣ“ антимосковофільські статиї Волод. Барвінського? Чи може тогди, коли так горячо обставали за московською т. зв. етимольгою? на пр. коли в скликанії міністерством анкеті заявили ся проти „фонетики“, або коли п. Романчук реституував в „Батьківщині“ псевдо-етимольгою? Чи може тогди, коли рускі (!) соймові посли, з п. Романчука на чолі вносили до правительства грізні інтерпеляції в справі всяких кацапів-Муринів? Чи може тогди, коли п. Романчук — в порозумінню з своїм, від сорок літ уже, приятелем п. Б. Дідицким (можна би вже устроїти ювілей сеї приязні!) — повів свою т. зв. нову еру умисно так, щоб она стала ся лише основою для московофільської консолідації? (Ніби то задля недостачі часу виступив відразу з заявою в соймі, не полагодивши справи в клубі!). Чи може в Народній торговлі? А вже найкрасше списала ся наша консолідація з руским „Соколом“: заложили его по довших трудах самі народовці, так що: вмішався в справу п. Нагірний, заведено в урядованю „Сокола“ етимольгою, попримано в члени — московофілів і — спинено на кілька літ розвій товариства. Тепер же, коли „Сокіл“ став против консолідації, здекомплектували наші консолідатори виділ „Сокола“ — і насильно пробують зло-

мити опірне товариство. Кількоб то гомону було, коли щось подібного робили антиконсолідатори?! Ще ціле щастя, що ся наша консолідація рогів не має!

Отже виводи „Дѣла“ про якусь нѣби „давнійшу“ боротьбу теперішніх консолідаторів з московофілами — се надуті неправдиві фрази: все у нас були люди, що боролись з московофілами, і саме сї борються переважно й доси, попри молодших. Але було здавна у нас все й хитрі крутій безсовістні, як раз такі, як сї, що в часі послідніх виборів ради в „Дѣлѣ“ держати ся засади: „глупі дає — тѣдру бірзе“ і — ради брати за голоси гроши, а опісля голосувати „по свому“! Деїнде за такі ради „порядним“ людям в лиці плюють, у нас се — найвища мудрість політична! І такі люди говорять у нас о „величавих“ обходах народних, — люди, що коли не вдовиний гріш руский або не юдина plata, то в руских редакціях та інституціях і дух би їх не пах! Впрочім про господарку сих людей в наших інституціях ми ще поговоримо. Прикро то доторкати ся сего болота, та часом треба.

Поки-що фактом є нині, що вся молодіж (Акад. Громада у Львові, Січ і Громада у Відни), як і дуже поважна часть людей старших (товариство ім. Шевченка, тов. Педагогічне, Сокіл) рішучо усуунуться від всяких т. зв. „спільніх“ обходів. Ті-ж, що участь возьмуть — будуть сумним псевдонародним „загумінком“ в антинароднім і антидержавнім „торжестві“. Побачимо.

Ювілей королевої Вікторії.

Дня 20 червня 1837 року вступила королева Вікторія 18 літною дівчиною на престол Англії, або як сї урядова назва каже, Сполученого королівства Великої Британії і Ірландії.

варварів як на сяк так окресаних Европейців¹⁾, „кождou хвилu чути про розбоu і рабівництва²⁾, „лінівство уважає голота за найбільшу роскіш³⁾, „сей лінізм і темний нарід не дбає, щоб землю добре справити⁴⁾, „мешканці Буковини не мають поняття про управу землі і про промисл⁵⁾, „ба, навіть не слідно у них любови до батьківщини, і через то вони радо вандрують⁶⁾.

Не завадить притім звернути увагу на те, що оба тоті мужі державні роблять дяку ріж-

ницю в тім згляді між Волохами а Русинами. І так коментатор до Спільного Опису Буковини каже: „Волохи більше цікаві але і більше лукаві ніж Руснаки; за те Руснаки кохають ся в хліборобстві і живлять ся не кукурудзою але збіжем, „Руснаки більше віддають ся п'янству“, „убране Руснаків охайніше⁷⁾. А Енценберг в своїм донесенню до галицької коменди (з дня 8-го серпня 1779) пише: Руснаків пізнав я за людей дуже пильних і зручних⁸⁾.

Серед таких обетавин не може бути бесіди про якусь літературу, про висші духові потреби і заняття. За те невіжество, забобони, грубі обичаї, неморальність просто роскошували собі на Буковині. За град палили 1785-го р. в Яблониці, Конятині, Довгоюлю відьми, за посуху (1796) топили їх в Шерівцях і Вербівцях⁹⁾. Загороди мужиць по селах були страшно порозкидувані, одна від другої на мілії далеко; хати нуждені; худоба не знала, що то стайня, і чи зима чи лі-

Народ витав молоду королеву з величими надіями і она не завела їх під час свого 60-літнього панування. Завсіді держала ся вірно прав конституції народу і в потребі приносила навіть великі жертви для неї, яких домагалися різні партії, що за той довгий час приходили до значення і впливу на англійське законодавство. О руці королевої Вікторії старало ся шість князів а з них вибрали королева Вікторія в 22 році свого життя Альбрехта, князя кобургського. З ним прожила щасливо до р. 1861 і він став єї розумним дорадником в справах правлення великою державою. Князь заслужив ся дуже для Англії на полі політичної, економічної і гуманітарної діяльності, але немав узнання аж до своєї смерті. Аж коли его не стало, переконалися Англичани, якого політика стратили в его особі, що бажав передовсім на мирних підставах вести народ до освіти і добробиту.

За час шістдесятлітнього панування королевої Вікторії Англія не брала участі у війнах в Європі з винятком одної кримської війни. За те безнастінно воювала з дикими народами у всіх інших частях світу. В Занзібарі, в полудневій Африці та у всіх інших частях світу, в Судані, в Азії, де панують майже над пірами Індіями — всюди Англійці пробивають дорогу культурі мечем, але також і своїми місіонарами та справедливою, європейською адміністрацією.

Англія під правлінням королевої Вікторії була вірна своїй конституції і тому не потребувала переходити політичних забурень і революцій, які потрясали Європою в половині нашого століття. Під той час стала Англія притулком для політичних проступників всіх країв і народів Європи. Туда хоронилися Кошут, Маціні, французькі князі, німецькі проводіри вольнодумного руху та росийські заговорники. Там закладали вигнанці свої огнища, друкували свої органи і провадили дальше пропаганду в Європі за свободою особи і думки.

Англія є нині найбільшою а притім найбогатішою державою на цілому світі. Она обіймає майже четверту частину всієї землі (29·3 мільйонів квадр. кілометрів) і четверту частину всіх людей (375 мільйонів). Такої великої держави не знає історія: так звані світові держави Александра В., Траяна, Тамерляна, Карола V. суть малі в порівнанні з державою Вікторії. Она панує у всіх частях світу, до неї належить осьма частина Азії з більше як третиною мешканців сего континента, п'ята частина Африки, четверта частина Америки і дев'ять десятих частин Австралії. Друга світова держава, Росія, не дорівнює її величині.

то, все пробувала під голим небом; не було жадних доріг або гостинців; жадної поліції, через що велика небезпечність життя і маєтку; справедливість вимірювалася ся за гроши, хто більше дав, того право, а правували ся всі безнастінно; про лікарів, акушерок, ішпіталі тут ніхто не чував; венерична хорoba була странено розширенна; — одним словом люди жили тут в на пів дикім стані¹⁾. Коли-ж тепер Буковина культурно так значно піднесла ся, то має се завдячити Австрії.

IV. Початки шкільництва на Буковині.

(Засноване шкільного фонду. — Засноване німецькі шкіл. — Криза Русинів і обава правительства. — Перші учителі Буковини. — Учебники шкільни. — Перші успіхи.)

Зараз таки по призначеню Буковини взяла ся Австрія цивілізувати сей край, і хоч в перших роках вся єї увага була звернена більше на політичний бік і треба єї було рішити питане, яку управу завести в новопридбанім краю, все-ж таки було також єї старанем заводити школи і тим чином класти підвалини до здигнення культури. Вже перші військові управителі Буковини, енергії Сплені і Енценберг, що подавали правительству такі докладні образки культурні з Буковини²⁾, і положили для нашого краю в кождім згляді величезні заслуги, дбали також про засноване школі. І так Сплені вже 18-го грудня 1774 жадає

¹⁾ Polek: Beschreibung 33. „Der geistliche und Bauerstand sind insbesondere dem Trunk ergeben, welcher sie zu muthwilligen Rauferien und Ungehorsam verleitet, so dass der Moldauer in Wein und Brandwein betrunken, sich auch dem Militari zu widersetzen imstande ist. Der Diebstahl ist bei ihnen nichts ungemeines, überhaupt sind sie in allem ihren Thun und Lassen ungeschliffen und mehr einem barbarischen als einem sonstig nur mittelmässig gesittetem Europäischen Volke zu vergleichen.“

²⁾ Там же 49. „Alle Augenblick höret man von Strassenraub und Mord.“

³⁾ Там же 33. „Die Faulheit wird von dem Pöbel als der Grund der Glückseligkeit betrachtet.“

⁴⁾ Там же 35. „Dieses faule und unwissende Volk verwendet gar keine Industrie, den Erdboden zu cultiviren.“

⁵⁾ Polek: Anfänge 69. „Die Inwohner haben fast noch keine Begriffe von der Cultur und von der Industrie.“

⁶⁾ Polek: Beschreibung 75. „Ja selbst die Liebe zu seinem Vaterland, dieses Vorurtheil, welches sonst das elendeste Land dem besten vorzieht, heisst nichts bey diesem ohnehin meistens aus Polnischen, Siebenbürgischen, Wallachischen und respective Moldauischen Emigranten bestehenden folglichen zum Wandern gewohnten Volk.“

¹⁾ Polek: Beschreibung 162 сл. „Die Moldauer haben mehr aufgeweckten Geist, sind aber auch arglistiger als die Russnaken; hingegen sind diese mehr dem Feldbau ergeben, besonders da sie sich nicht mit Kukurutz als die gemeine Nahrungsgattung der Moldau und Walachay, sondern mit Körndl nähren“ — „Übrigens wenn es zwar nur zu richtig ist, dass das Landvolk, besonders aber die Russnaken dem Trunk der starken Getränke ergeben sind...“ — „Was die Kleidungsart betrifft, ist jene der Russnaken etwas niedlicher.“

²⁾ Polek: Anfänge 42. „Die Russnaken oder Russisch Kimpolunger Inwohner als sehr fleissige und geschickte Leute kennen gelernt.“

³⁾ Polek: Anfänge 12.

¹⁾ Порівнай Ziegler: Gesch. Bilder I. 82 сл.

²⁾ Порівнай видані головно Zieglerer-om i Polek-om книжки, на яких ми покликали ся на різних місцях.

ною обшару (має 22·2 міл. квадр. кільом.) а тим менше числом мешканців (129 міл.) Третя найбільша держава на сьвіті, Хіни, зближає ся вправді числом душ (357 міл.), але є значно менша обемом (11 міл. кв. кільом.) а притім обмежена на одну частину сьвіту.

А з величиною своєї держави іде в парі її культурна могутність. Она є найбільшим банкіром сьвіта, найбільшим торговельником, і найбільшим фабрикантом, особливо залізничних і ткацких виробів.

Англія продукує 40 проц. всіх вовняних товарів, 53 проц. всіх залізничних товарів, 55 проц. всіх машин, 73 проц. бавовни, 84 проц. виробів з бавовни а половина флоту цілого сьвіту належить до Англії.

Торжества ювілейні, що будуть тривати через десять днів, носять на собі ціху величину і богатства того народу, котрий уряджує їх на честь своєї королеви. Такі розміри, які прибрали єї торжества, не видані також в історії ювілеїв. Відпоручники з цілого сьвіту, військо і флота, і кількомільйонова, незмірна маса народа зійшла ся тепер до Лондону, щоби віддати поклонів своїй королеві у той щасливий день. Головною точкою торжества був похід до англіканської катедри св. Петра в Лондоні, що свою величавості і численності перевищив найславніші походи римських триумфаторів.

Годить ся ще згадати і про родинне життя королевої, взірцеве і у величі часті дуже щастливе. Її подруже з князем Альбертом було справедливою ідеєю. Королеву окружает тепер 7 синів і дочки, 33 внуків і внучок і 30 правнуків і правнучок, а хоч она підходить віком, все ж таки пильно дбає про родину і її справи.

Нині звернені очі всого сьвіту на столицю Великої Британії, де сьвяткує незвичайний ювілей всіма почитана королева, котра побіч нашого монарха дає свою особою, свою вдачею і прикметами найліпшу поруку європейського міра. Отже зовсім природно звертають ся бажання всіх в ту сторону, щоби стій королеві, під котрою скінцом так могучо розвинула ся Англія, довелося ще довго керувати своєю державою.

НОВИНКИ.

Чернівці, дні 24. червня 1897.

З почти. Коло Вашківців зірвала вода міст на Черемошу. Через те перервана поштова

звязь між Залучем а Вижницею. Поштові посиликі до Вижниці і її околиці будуть іти через Глібоку-Бергомет.

На будову православної церкви у Висшім Городнику релігійний фонд буковинський уделив пожички 10.000 зл. з коренних грошей.

На шляху Вама-Руска Молдавиця здержало рух залізничний задля ушкодженій через зливу.

За пізно нагадав ся пос. Вольф відкликалася на свою нетикальність. За приміром пос. Дашинського хотів і він станути в обороні посольської ненарушимості, але вже тоді, як був — під ключом. Во вже перед тим зголосився до відсидження кари, яку присудив ему суд ще перед сесією парламенту. Протест пос. Вольфа з Іванової хати не поміг ему богато. На правне застережене, подане ним з арешту до суду новітного в Фінфганзі проти виконання кари арешту, видав той же суд оречення: Подане о увільнені з вязниці не може бути уваждане, позаяк по причині замкнення ради державної, палата судейська не може пос. Вольфа уважати нетикальним.

Сліпє щастє. В Бродах накидувався агент на кілька днів перед тягненем з льосами державної лотереї добродійно одному кельнерові. Кельнер відпекував ся зразу, але відтак купив один льос, давши 1 зл. готівкою, а 1 зл. обіцяв донести аж на першого липня. За кілька днів став кельнер богачем, бо його льос виграв головну виграну в сумі 70.000 корон. З радості подарував бувший кельнер агентові свою реальність в Бродах вартості 1.500 зл.

Королева Вікторія хоче небавом уступити з престола. Так бодай доносять з Лондона, що в тамошніх двірських кругах таке говорять. Королева бажає ще за життя побачити на престолі свого сина архікнязя Валтійского.

Концерт Надії Славянської, що обіздить Європу зі своїм мішаним хором, зложеним з 38 осіб, відбудеться дні 10. липня в салі торариства музичного. Хор Славянської відзначає ся виконанням виконанням пісень так церковних як і сьвітських. Особливо подобаються діточі голоси своєю певностю і чистотою та баси дуже низькими металлическими голосами. Між програмою будуть находити ся також і українські пісні. Карти на сей концерт можна вже тепер дістати в торговли музикальними Ом. Розенцвайга.

«Виміна дітей» в Данії. В скандинавських краях — як пише французький журнал

Revue des Revues — існує установа, котра звертає на себе увагу всіх філантропів. Під час ферій шкільних мешканців сіл посилають свої діти до міст, а знов мешканці міст посилають свої на села, держава дозволяє безплатний перевіз дітей, а школи виправляють дітвому після бажання родини. Діти їздять самі; кожде носять маршруту завішену на груди, а коли-б'яка дитина припадково заблукала ся, то нею займуться в найближчій місцевості. При приході поїзду селяни і селянки дожидають малих пасажирів і беруть їх до дому, нестягні і годують неразішне як в місті, і дітвому вертає з ферій до міста все очевидчаки здоровша. Знов же місці, приймаючи діти з сіл, познакомляють їх зі всім, що в місті гідне побачення і пізнання, а по репетиціях устроють ся для сільської дітвоми навіть забавки з танцями. Місто Копенгаген висилає щорічно понад 10.000 дітей на села і тільки само приймає в гостину їз сіл. За введенем сеї установи робить ся тепер пропаганда у Франції.

Телеграмми „Буковини“.

3 дні 24-го червня 1897 року.

Віденъ. В гальовім обіді на честь короля сіамського взяли удаї цісар, король сіамський і пять архікнязів сіамських, наші архікнязі і ріжні достойники. Вечером були сіамські гости на гальовім представлению в цісарській опері.

Віденъ. Президент міністрів гр. Бадені заявив при відвідинах голови товариства державних урядників, що замірови правительства перевести регуляцію платні 1. липня евентуально 1. серпня стануть на перешкоді тільки сумні політичні відносини. Правительство відноситься до урядників державних з найбільшою прихильністю і по виясненню політичного положення і забезпеченю угодових переговорів сейчас само приступить провізоричним розпорядженем до рішення сеї справи.

Паріж. На засіданні ради міністрів під проводом президента Фора оповістив міністер заграницьких справ Ганото, що переговори що до міра в Царгороді ідуть в добрій дорозі до порозуміння.

школ заслужив ся Сплені чимало для просвіти на Буковині.

В березні 1778 став військовим управителем Буковини еп. Енценберг. Він вже від 1779-го р. дуже напирає на засноване німецьких школ. Помалу допровадив до того, що і владика, котрий спершу не дуже оказував ся прихильним таким школам, 1783-го року сам жадає засновання німецьких школ.¹⁾ Надворна Рада воєнна годить ся нарещті (1783) на внесене Енценберга що до засновання німецьких школ. Але ледви будо-б се можна перевести, якби новий товчок в тій справі не вийшов був таки від самого цісаря Йосифа II. Сей незабутній монарх відповів весною 1783-го р. Буковину і переконавши ся на власні очі о страшній темноті, яка залягала цілій край, рад був всіма силами его піднести. Він заснував релігійний фонд, з якого мали утримувати ся також і школи і тим положив твірку підвалину до освіти на Буковині. Правда, показали ся нові перепони: на цілій Буковині не можна було найти учителів. Черці і сьвітське духовенство було зовсім не здібне на учителів²⁾, воно не могло навіть достарчити катихетів до тих школ.³⁾ Учителів треба було проте відкісні спроваджувати, а що до православних руських черців із Скиту Манявського православний владика буковинський не мав довірії⁴⁾,

то загадали спровадити учителів із Семигороду і Славонії. Велику вагу клали при тім на знання волоської мови. Надворна Рада воєнна видаючи розпоряджене що до засновання німецьких школ на Буковині, додає від себе: „Zur Erreichung des erklärten Abschens wird es notwendig seyn, dass diejenige, welche als Schullehrer in die Bukowina zu stehen kommen sollen, nebst der deutschen und lateinischen, auch der Landes üblichen nemlich der Wallachischen Sprachkundig sind.“⁵⁾

Видає тут відразу в очі, що на руську мову тодішня управа не звертає ніякої уваги, хоть той сам Енценберг дає съвідоцтво, що Русини були на Буковині. Стало ся тут з рускою мовою те саме, що в Галичині, де також лишильську мову уважали за мову краєву, хоть сама надворна канцелярія в своєму розпорядженню з дня 22-го березня 1777 виразно признає, що руське населене краю виносить zwey Drittheile der Inwohner (две третини всіх мешканців).⁶⁾ Галичина прийшла під Австрію від Польщі — отже уважала ся у австрійських властів краєм польським, а Буковина від Молдавії — отже краєм молдавським т. з. волоським, а польська і волоська мова — мовою краєвою!

(Даліше буде).

¹⁾ Там же 12—16.

²⁾ Там же 18.

³⁾ Polek: Anfänge 21.

⁴⁾ Там же 32, 33.

¹⁾ Там же 36.

²⁾ Там же 10.

³⁾ Там же 85.

⁴⁾ Там же 39.

¹⁾ Polek: Anfänge 41.

²⁾ Там же 43.

В КОЖДІЙ РУСКІЙ ХАТІ і ШКОЛІ
повинна находити ся

Народописна карта

українсько-руського народу,

аладжена д-ром Гр. Величком, видана товариством „Просвіта“, а виконана в літографічному закладі Андрія Андрейчина у Львові.

Книгарська ціна карти, наклееної вже на полотні, виносить 3 зр. 50 кр., а для членів „Просвіти“ і передплатників „Зорі“ 2 зр. 50 кр., з рекомендованою пересилкою 3 зр.

Купити можна в „Просвіті“ у Львові, ринок ч. 10.

Наклад невеликий; купуйте чимскоріше!

„РУСКА БЕСІДА“

в Чернівцях

має на складі отсії свої видання:

„ІЛЮСТРОВАНА БІБЛІОТЕКА“

для молодіжи, міщан і селян з року 1886, 1887, 1888, 1890, 1891, 1892 і 1894 по 1 зр. за рочник, а всі 7 разом 6 зр.

„ЧУМА ГОРІЛЧАНА“

сумна історія, для перестороги і науки. 80 сторін за 20 кр.

Замовлення приймає й редакція „Буковини.“

„Слова правди і науки“

з поезій Тараса Шевченка. Ціна 10 кр.

„25 повісток

для ченчиків діточок.“

32 сторін. Ціна 10 кр.

„ПРОСКУРКА“

Даруночок для руских діточок. Ю. Фед'ковича 10 кр.

На поштову пересилку треба додати по 5 кр. за річник „Бібліотеки“, а по 2 кр. за кожну поодиноку книжочку.

„Дністер“

товариство взаємних обезпечень

у Львові в домі „Просвіти“ Ринок 10.

перше і одноке руске товариство асекураториє, обезпече будинки, скот, господарські знаряддя, збіже в зерні і соломі, сіно в стогах і будинках проти пікід огневих за можливо найнижчою оплатою.

Дністер розпочав п'ятий рік своєї діяльності. Фонди „Дністра“ після заключень рахункових з днем 31-го грудня 1896 виносять: фонд основний 50.000 зр., фонд резервовий 54731 зр. 04 кр., резерва премій 34737 зр. 03 кр., разом 139468 зр. 07 кр.

Шкоди ліквидують ся і виплачується сейчас по пожарі. В 4-х літах виплатив „Дністер“ 1176 відшкодовань в сумі 309.147 зр. 69 кр.

На житі можна обезпечати ся через „Дністер“ після всіх можливих комбінацій в товаристві взаємних обезпечень в Кракові, котре дає як найкористніші умови і видає поліси і квіти в рускій мові.

Зголослення о уділенні агенцій в місцевостях, де „Дністер“ не є застушеній, приймають ся.

Видає товариство „Руска Рада“ в Чернівцях.

З друкарні „Рускої Ради“ в Чернівцях під зарядом Івана Хромовського.

ДРУКАРНЯ „РУСКОЇ РАДИ“

в Чернівцях.

Перша на Буковині

РУСКА ДРУКАРНЯ

при улиці Петровича ч. 2.

приймає всякі роботи друкарські в мовах рускій, польській і німецькій.

ДОБІР БУКВ ВЕЛИКИЙ.

Роботи виконує ся скоро, солідно і дешево.

Русини! удавайте ся з роботами до своєї рускої друкарні!

Хто хоче мати добру і дешеву

МАШИНУ до ШИЯТИ,

най удасться ся до мене, то певно не пожадає. Нові продаю дешевіше як всіди, а употреблені, ще добре удешевлені почавши від 20 зр. і то за готові гроші і на цилінди. Хто купить у мене нову чи стару машину, за репарацію не потребує журисти ся, бо я роблю тую безплатно через цілий рік.

Русини, удавайте ся до мене, бо я також Русин і обслужу Вас по братньому

з поважанням

В. Данилевич,
машиніст у броварі Штайнера в Чернівцях, при ул. залізничній (Bahnhofstrasse) ч. 26.

Для панів учителів!

INSPECTIONSBERICHT,

Jahresausweis

і ШКОЛЬНІ ПОВІДОМЛЕНЯ

(Schulnachrichten)

е на складі

в друкарні „Рускої Ради.“

Просимо о замовлення.

Памятайте на Народний Дім

в Чернівцях!

ПОЇЗДИ ЗЕЛІЗНИЦЬ

від дня 1-го мая 1897 після часу середно-европейського.

відходять з Чернівців						приходять до Чернівців					
до Неполоківців, Снятини, Львова, Відня	819	854	1232	404	1025	з Відня, Львова, Снятини, Неполоківців	II28	320	757	811	610
до Гайбоки, Гадікфальви, Гатни, Іцкан і Бурдженів	II48	351	832	—	635	з Бурдженів, Іцкан, Гатни, Гадікфальви, Гайбоки	—	809	1212	350	1000
до Садагури, Бояна, Новоселиці	645	430	—	—	—	з Новоселиці, Бояна, Садагури	—	1113	950	—	—
з Глібони						до Глібони					
до Карпічева, Сторожиня, Бергомету, Межибрідів	814	535	—	—	—	з Межибрідів, Бергомету, Сторожиня, Карапчева	635	1037	800	—	—
Перший поїзд іде на шляху Бергомет-Карапчів тільки в понеділок; другий поїзд на шляху Бергомет-Межибрідів тільки від 1. липня до 31. вересня що понеділка і четверга; третій поїзд не іде в понеділок.						Перший поїзд іде на шляху Бергомет-Карапчів тільки в понеділок; другий поїзд на шляху Бергомет-Межибрідів тільки від 1. липня до 31. вересня що понеділка і четверга; третій поїзд не іде в понеділок.					
з Гадікфальви						до Гадікфальви					
до Радівців	610	1003	228	612	805	з Радівців	542	855	115	550	747
з Гатни						до Гатни					
до Качки, Турагумора, Вами і Кімполюнгу	1010	201	—	—	—	з Кімполюнгу, Вами, Турагумора, Качки	1258	625	—	—	—
з Іцкан						до Іцкан					
до Сучави	327	630	1009	216	718	з Сучави	442	842	130	630	837
з Вами						до Вами					
до Рус-Молдавії	346	647	913	1132	250	з Рус-Молдавії	842	1259	204	322	545
Поїзди ідуть від часу до часу. Розвідати можна на станціях Вама, Драгоні і обох Молдавицях.						Поїзди ходять від часу до часу. Розвідати можна на станціях Вама, Драгоні і обох Молдавицях.					
з Карапчева						до Карапчева					
до Чудина н. С. . . .	854	1007	615	—	—	з Чудина н. С. . . .	555	555	—	—	—
Перший поїзд іде що понеділка, другий з винятком понеділка, інший поїзд діє.						Перший поїзд іде що понеділка, другий з винятком понеділка.					

[] поїзди поспішні; * поїзди особові; без знаку поїзди мініві. Час середно-европейський іде о 46 мінут пізніше від чернівецького часу; інший час рахує ся від 6 год. вечором до 5 год. 59 мін. рано і вказується підчеркненим мінут.

За редакцію відповідає Осип Мановей.